

ΟΙ ΟΠΑΔΟΙ ΤΟΥ ΙΗΟΥ.

(Συνέχεια, ἕδε φυλλάδιον 26).

— Σεῖς οἱ ταξειδεύοντες ὅπλοις καὶ διατρέχοντες τὴν γῆν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῆς σημαιᾶς σας, ὑπὸ τὴν σκέπην δηλαδὴ τῆς πατρίδος σας, σεῖς οἱ καθ' ἔκαστην συγκινούμενοι καὶ ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας καὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων ὑποκαιόμενοι δὲν φαντάζεσθε πόσον εἶναι σπαραξικάρδιον τὸ νὰ διατρέχῃ τις τὰς κώμας, τὰς πόλεις καὶ τὰ Ἐθνη μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ ἐδῶ μὲν ἐκκλησίαν, ἐκεῖ δὲ ἀρχαῖον πύργον ἢ ναόν νὰ ἐγείρηται τῆς κλίνης τὴν τετάρτην μετὰ τὸ μεσονύκτιον, ἀφυπνιζόμενος ἀπὸ τὰς φωνὰς ἀνοικτείρμονος ὁδηγοῦ καὶ τοῦτο διὰ νὰ ἴδῃ τὸν ἥιλιον ἀνατέλλοντα ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῶν Ἀλπεων ἢ τῆς Αἴτνης νὰ διέρχηται ὡς ἀποθαμένον σχεδὸν φάσμα διὰ μέσου τῶν ζώντων ἐκείνων σκιῶν, τῶν ἀνθρώπων ἀποκαλουμένων νὰ μὴ ἡξεύρῃ ποῦ νὰ σταθῇ, νὰ μὴ εὑρίσκῃ γῆν ὅπου νὰ καταβάλῃ ρίζας, νὰ μὴ ἔχῃ μήτε ἐν στήριγμα, μηδὲμιαν καρδίαν φιλικήν, ἦτις νὰ παρηγορήσῃ τὴν τεθλιψμένην ψυχήν του! Λοιπὸν, φίλαταί μοι Ρολάνδε, χθὲς τὸ ἑσπέρας αἰφνης, ἐν μιᾷ στιγμῇ, ἐν ἀκαρεῖ, τὸ χάσμα αὐτὸν βίου μου διὰ μιᾶς ἐπληρώθη ἀνέζησα δὲ ὑμῶν τὴν χαρὰν τὴν ὄποιαν ἐζήτουν καὶ δὲν εὔρισκον, τὴν ἀπεγεύθητε ἐνώπιον μου· χθὲς ἐγνώρισα τί ἐστὶν οἰκογένεια, τὴν εἶδον ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ γοττείᾳ περικυκλοῦσάν σε. "Οταν εἶδον τὴν μητέρα σου, διελογίσθην ὅτι καὶ ἡ μήτηρ μου τοιαύτη βεβαίως θὰ ἦτο, βλέπων δὲ τὴν ἀδελφήν σου εἶπον κατ' ἐμαυτὸν «Ἐὰν εἶχον ἀδελφήν ἐπεθύμουν νὰ τῇ ώμοιαζεν. "Οταν ἐφίλησα τὸν ἀδελφόν σου, εἶπα κατ' ἐμαυτὸν ὅτι ἵσα ἵσα ἡδυνάμην νὰ ἔχω ἐν παιδίον αὐτῆς τῆς ἡλικίας, καὶ νὰ ἀφήσω καὶ ἐγὼ τὸ μετατρέπωντα τὸν κόσμον, ἐνῷ μὲ αὐτὸν τὸν χαρακτῆρα τὸν ὄποιον ἔχω, θὰ ἀποθάνω ὡς ἔζησα, τεθλιψμένος, σκυθρωπός μὲν πρὸς τοὺς ἀλλούς, ὀχληρός δὲ εἰς ἐμαυτόν. "Α! εἶσαι εὔτυχής, Ρολάνδε! ἔχεις οἰκογένειαν, ἔχεις δόξαν, ἔχεις νεότητα, ἔχεις πρᾶγμα τὸ ὄποιον καὶ εἰς τὸν ἀνδρα αὐτὸν πηγαίνει, ἔχεις κάλλος. Οὐδεμία χαρὰ σου λείπει, οὐδεμίαν εὔτυχίαν στερεῖσαι σοὶ τὸ ἐπαναλαμβάνω, Ρολάνδε, εἶσαι εὔτυχής, τρισευτυχής!

— Καλά! εἶπεν ὁ Ρολάνδος, πλὴν λησμονεῖται τὸ ἀνεύρυσμά μου, μιλόρδε! »

‘Ο στρ. Ἰωάννης ἐκύπταξε τὸν νεανίαν μὲ βλέμμα ἀπιστίας, διότι πραγματικῶς ὁ Ρολάνδος ἐφαίνετο ἔχων τρομερὰν ὑγιείαν.

«Τὸ ἀνεύρυσμά σου τὸ ἀνταλλάσσω μὲ τὸ εἰσόδημά μου ἐξ ἑνὸς ἑκατομμυρίου, Ρολάνδε, εἶπε μὲ αἰσθημα βαθείας θλίψεως ὁ λόρδος Τάνλεϋ, ἐὰν μόνον μὲ τὸ ἀνεύρυσμά σου μοὶ δώσῃς αὐτὴν τὴν μητέρα ἥτις κλαίει ἀπὸ χαρὰν ὅταν σὲ ἐπαναβλέπῃ, αὐτὴν τὴν ἀδελφὴν ἥτις λειποθυμεῖ ἀπὸ τὴν χαρὰν ὅταν ἐπιστρέψῃς, αὐτὸ τὸ παιδίον τὸ ὄποιον χρεμᾶται εἰς τὸν λαιμόν σου ὡς νέα καὶ ωραία διπώρα εἰς νέον καὶ ωραῖον δένδρον, ἐὰν μόνον μὲ δῆλα αὐτὰ μοὶ δώσῃς ἀκόμη αὐτὸν τὸν πύργον μὲ τὰς δροσερὰς σκιὰς, αὐτὸν τὸν ποταμὸν μὲ τὰς χλωρώδεις καὶ ἡνθισμένας ὄχθας, αὐτὸν τὸν κυανοειδῆ δρίζοντα, ὃπου φαίνονται, ὡς ἀγέλαι κύκνων, λευκὰ καὶ ωραῖα χωρία μὲ τὰ βορμοῦντα κωδονοστάσιά των· τὸ ἀνεύρυσμά σου Ρολάνδε, δύναται νὰ φέρῃ τὸν θάνατον ἐντὸς τριῶν ἑτῶν, ἐντὸς δύο ἑτῶν, ἐντὸς ἑνὸς ἑτους, ἐντὸς ἐξ μηνῶν, ἀλλ ἐξ μηνᾶς τῆς τόσον ἐνεργοῦ, τόσον πολυταράχου, τόσον γλυκείας, τόσον πλήρους συμβάντων, τόσον ἐνδόξου ζωῆς σου! καὶ θὰ λέγω ὅτι εἶμαι εὔτυχής. »

Ο Ρολάνδος ἐξεκαρδίσθη γελῶν, μὲ ἐκείνον τὸν νευρικὸν γέλωτα ὅστις ἦτο εἰς αὐτὸν ἰδιάζων.

«"Α! εἶπεν, ἵδου ὁ περιοδευτής, ὁ ἐπιπόλαιος περιγητής, ὁ περιπλανώμενος Ίουδαῖος τοῦ πολιτισμοῦ, ὅστις, μὴ διαμένων εἰς κάνεν μέρος, δὲν δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ οὐδὲν, εἰς οὐδὲν νὰ ἐμβαθύνῃ· κρίνειεκαστον πρᾶγμα ἀπὸ τὴν αἰσθησιν, τὴν ὄποιαν τῷ προξενεῖ, καὶ λέγει, χωρὶς νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν ἐκείνων τῶν καλυβῶν, ὃπου εἶναι κεκλεισμένοι αὐτοὶ οἱ τρελλοὶ τοὺς ὄποίους λέγουν ἀνθρώπους! "Οπισθεν τούτου τοῦ τοίχου εἶναι εὔτυχής ὁ ἀνθρωπός! » Λοιπὸν, φίλε μου, βλέπετε αὐτὸν τὸν ωραῖον ποταμόν; αὐτὴν τὴν ωραίαν καὶ ἡνθισμένην χλόην, αὐτὰ τὰ εύμορφα χωρία; Εἶναι ή εἰκὼν τῆς εἰρήνης τῆς ἀθωότητος, τῆς ἀδελφότητος, εἶναι οἱ αἰώνι τοῦ Κρόνου, εἶναι οἱ χρυσοῦς αἰώνων, εἶναι ή Ἔδεμ, εἶναι οἱ παράδεισος, καὶ ὅμως ὅλα ταῦτα τὰ κατοικοῦν ἀνθρώποι, οἵτινες σφάζονται μεταξύ των. Οἱ δρυμῶνες τῆς Καλκούτας, οἱ κάλαμοι τῆς Βεγγάλης δὲν γέμουν ἀπὸ τίγρεις θηριωδεῖέρας καὶ ἀπὸ πάνθηρας σκληροτέρους δσον αὐτὰ τὰ εύμορφα χωρία, αὐτὴν δροσερὰ χλόη, αἱ ὄχθαι αὐτοῦ τοῦ ωραίου

ποταμοῦ. Ἀφοῦ ἔκαμαν ἐπικηδείους ἑορτὰς εἰς τὸν ἀγαθὸν, εἰς τὸν μέγαν, εἰς τὸν ἀθάνατον Μαράτον, τὸν δποῖον ἐπὶ τέλους, δόξα τῷ Θεῷ! ἔριψαν εἰς τὸν τόπον δποῦ ρίπτουν τὰ φοινικαῖα ὡς σῆτα καὶ μάλιστα ὑπάρξαντα ἀείποτε φυφῖμι, ἀφοῦ ἔκαμαν ἐπικηδείους ἑορτὰς, εἰς τὰς ὅποιας ἔκαστος ἔφερε κάλπην καὶ ἔχυνεν εἰς αὐτὴν τὰ δάκρυα τοῦ σώματός του, ἵδου οἱ καλοί μας Βρεσσανοί, οἱ ἥπιοι μας Βρεσσανοί, οἱ παχύνοντες ὀρνίθια, ἐσκέφθησαν ὅτι οἱ δημοκρατικοὶ ἦσαν ὅλοι δολοφόνοι, καὶ τοὺς ἐδολοφόνησαν φορτώσαντες ἔξ αὐτῶν ἀμάξας, διὰ νὰ τοὺς διορθώνουν ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ἔχρειν ἀλάττωμα τὸ δποῖον ἔχει ὁ ἄγριος ἡ πεπολιτισμένος ἄνθρωπος νὰ φονεύῃ τὸν ὅμοιόν του ἄνθρωπον. Ἀμφιβάλλετε; Ὡ! φίλε μου, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Λονλεσωνιέρ, καὶ ἀν ἥσθε περίεργος, θέλουν σᾶς δείξει τὸν τόπον δποῦ, δὲν εἶναι πλέον ἀπὸ ἔξ μηνας, διωργανίσθη φόνος ὅστις ἥθελε προξενήσει φρίκην καὶ εἰς τοὺς σκληροτέρους μαχαιράδες μας τῶν πεδίων τῆς μάχης Φαντάσθητε, ἀμάξαν φορτωμένην φυλακισμένους τοὺς δποίους ὠδήγουν εἰς Λονλεσωνιέρ, ἀμάξαν μὲ κλίμακας, ἀπὸ ἐκείνας τὰς μεγάλας ἀμάξας μὲ τὰς δποίας φέρουν τὰ μοσχάρια εἰς τὸ κρεοπωλεῖον εἰς αὐτὴν τὴν ἀμάξαν τριακοντάδα ἀνδρῶν τῶν δποίων ὅλον τὸ ἔγκλημα ἦτο ἀφρων ἔξαψις ἰδεῶν καὶ ἀπειλητικῶν λόγων ὅλους δεμένους, μὲ τὴν κεφαλὴν κρεμαμένην κάτω καὶ ἔξωγκωμένην ἀπὸ τοὺς ἐπὶ τῆς ἀμάξης κτύπους, μὲ τὸ στῆθος ἀσθματίνον ἀπὸ τὴν δίψαν, ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν, ἀπὸ τὸν τρόμον! Μυστυχεῖς, οἵτινες δὲν ἔχουν, ὡς ἐπὶ Νέρωνος καὶ Κομμόδου, οὐδὲ τὴν πάλην τοῦ ἱπποδρόμου, οὐδὲ τὴν ἐνόπλω χειρὶ συζήτησιν τοῦ θανάτου, τοὺς δποίους ὁ θάνατος καταλαμβάνει ἀδυνάτους καὶ ἀκινήτους, τοὺς δποίους σφάζουν εἰς τὰ δεσμά των καὶ τοὺς τυμπανίζουν ὅχι μόνον ζῶντας, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ἐπὶ τοῦ σώματος τῶν δποίων, — ὅταν εἰς αὐτὰ τὰ σώματα ἡ καρδία ἔπαινε νὰ κτυπᾷ, — τὸ τύμπανον ἀντηγεῖ ὑπόκωφον καὶ ἀδύνατον, κοπανίζον τὰς σάρκας, συντρίβον τὰ δστὰ γυναικαῖς δὲ παρατηρούσας ἥσυχως καὶ εὐθύμως αὐτὴν τὴν σφαγὴν, ὑψονούσας ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς των τὰ τέχνα των χειροχροτοῦντα γέροντας, οἵτινες δὲν ἐπρεπε νὰ σκέπτωνται παρὰ νὰ ἀποθάνουν ὡς Χριστιανοί, ἀλλ ὅμως συντελοῦντας, διὰ τῶν κραυγῶν των καὶ τῶν

παρορμήσεών των, νὰ κάμουν ἀπηλπισμένον τὸν θάνατον ἐκείνων τῶν δυστυχῶν· ἐν μέσῳ δὲ ἐκείνων τῶν γερόντων, ἔδομηκοντούτην μικρόσωμον, πολὺ καλλωπιστήν, πολὺ κεκονιμένον, καθαρίζοντα τὸ ἐκ τριχάπτου ἔνδυμά του διὰ τὴν πλέον μικρὰν σκόνην, λαμβάνοντα τὸν Ισπανικὸν ταμβάκον του ἀπὸ χρυσὴν ταμβακοθήκην μὲ μονογραφὴν ἐξ ἀδαμάντων, τρώγοντα τοὺς ἀρτίσκους του, τοὺς ὅποιους ἔχει εἰς πυξίδιον τῆς Σέρφης ὅπερ τῷ ἐδώρησεν ἡ Κ. Δονβάρρη, πυξίδιον κεκομημένον μὲ τὴν εἰκόνα τῆς δωρητρίας, αὐτὸν τὸν ἔδομηκοντούτην, πιερυνοκοποῦντα μὲ τὰ ἐμβάδια του ἐπὶ ἐκείνων τῶν σωμάτων τὰ δποῖα δὲν ἦσαν πλέον παρὰ ἐν στρῶμα ἀνθρωπίνης σαρκὸς, καὶ κουράζοντα τὸν βραχίονά του, ἥτοι νισμένον ὅπδ τὴν ἥλικιαν, κτυπῶντα μὲ βρύον ἔχον σφαιρίδιον ἐπίχρυσον ἐκεῖνα τὰ σώματα τὰ δποῖα δὲν τῷ ἐφαίνοντο ἵκενδς ἀποθαμένα, ἀρκούντως κοπανισμένα. Φεῦ! ἀγαπητέ μου. Εἴδον τὸ Μουτεβέλλον, εἴδον τὴν Ἀρχόλην, εἴδον τὸ Ρίβολι, εἴδον τὰς Ηυραμίδας, ἐνόμιζα ὅτι δὲν ἥδυνάμην νὰ ἴδω οὐδὲν τρομερώτερον. Καὶ ὅμως ἡ ἀπλὴ δύνηγος τῆς μητρός μου χθὲς, σταν εἰσήλθετε εἰς τὸ δωμάτιόν σας, ἀνώρθωσε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου! Μα τὴν ἀλήθειαν, αὐτὸν ἔξηγει τοὺς σπασμούς τῆς πτωχῆς ἀδελφῆς μου τόσον καλῶς ὅσαν τὸ ἀνεύρυσμα ἔξηγει τοὺς ἴδικούς μου.

Ο σίρ Ιωάννης ἐκύππαζε καὶ ἤκουε τὸν Ρολάνδον μὲ τὴν περίεργον ἐκείνην ἀπορίαν τὴν δποίαν τῷ ἐπροξένουν πάντοτε αἱ μισάνθρωποι ὅμιλοι τοῦ νέου φίλου του· καὶ τωόντες ὅΡολάνδος ἐφαίνετο ἀείποτε ἐνεδρεύων εἰς τὴν γωνίαν τῆς συναναστροφῆς διὰ νὰ ἐπιπέσῃ κατὰ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους εἰς τὴν ἐλαχίστην περίστασιν, ἥτις παρουσιάζετο ὡς πρὸς τοῦτο. Ἐννόησε τὸ αἰσθήμα τὸ δποῖον δίηγειρεν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ σίρ Ιωάννου καὶ μετέβαλεν ὅλως ὑφος, ἀντικαθιστῶν τὴν πικρὰν χλεύην εἰς τὴν φιλανθρωπικὴν δργήν.

«Εἶναι ἀληθὲς, εἶπεν, ὅτι ἐκτὸς ἐκείνου τοῦ ἀριστοκράτου ὅστις ἀπετελείωσεν ὅτι οἱ φονεῖς εἰχον ἀρχίσει καὶ ἔβαφεν εἰς τὸ αἷμα τὰς ἐρυθρὰς ἔσθαιμένας πτέρνας του, οἱ ἀνθρωποι οἵτινες κάμηνον αὐτὸν τὸ εἶδος τῆς ἀνθρωποκτονίας εἶναι ἄνθρωποι τῆς ἐσχάτης τάξεως, ἀστοτ καὶ χωρικοί, ὡς ἔλεγαν οἱ πρόγονοί μας, δμιλοῦντες περὶ ἐκείνων

οῖτινες τοὺς ἔτρεφον· οἱ εὐγενεῖς πράττουν αὐτὰ κομψότερον. Ἰδωμεν ἄλλως τε, τί συνέβη εἰς Ἀβινιών, δὲν ἥθελετε τὸ πιστεύσαι ἐάν σᾶς τὸ διηγοῦντο, εἶναι ἀληθές; Αὐτοὶ οἱ κύριοι οἱ ληστεύοντες τὰς ταχυδρομικὰς ἀμάξας δεικνύουν ἄκραν φιλοτιμίαν· ἔχουν δύο πρόσωπα ἐκτὸς τῆς προσωπίδος των, ὅτε μὲν εἶναι Καρδοῦσοι καὶ Μανδρῖνοι, ὅτε δὲ Ἀμάδες καὶ Γαλάροσοι. Διηγοῦνται ἴστορίας μυθῶδεις περὶ αὐτῶν τῶν ἡρώων τῆς ληστείας. Η οὐτηρού μου μὲν ἐλεγε χθὲς ὅτι ἦτο εἰς ὄνομαζόμενος Λαυρέντιος, ἐννοεῖτε καλῶς, φίλατά μου, ὅτι Λαυρέντιος εἶναι ὄνομα τοῦ πολέμου, χρησιμεῦον νὰ κρύπτῃ τὸ ἀληθὲς ὄνομα, ὡς κρύπτει ἡ προσωπὶς τὸ πρόσωπον, ἦτο εἰς ὄνομαζόμενος Λαυρέντιος ὅστις συνήνονεν ὅλας τὰς ἴδιότητας ἥρωος μυθιστορήματος. Ο ρῆθεις Λαυρέντιος ἦτο λοιπὸν ὡραῖος μέχρις ἴδαικότητος, ἦτο μέρος συμμορίας τίνος ἑδομήκοντα δύω ὄπαδῶν τοῦ Ἰηοῦ, τὸν δόποιους ἐδίκασαν πρὸ δὲ λίγου εἰς Υσσενζώ· ἑδομήκοντα μὲν ἥθωρησαν, αὐτὸς δὲ καὶ εἰς ἐκ τῶν συνεταίρων του κατεδικάσθησαν μόνον εἰς θάνατον· ἀπέλυσαν τοὺς ἀθώους διαρκούσης τῆς συνεδριάσεως, ἀπὸ τὴν κατηγορίαν, καὶ ἀφῆκαν τὸν Λαυρέντιον καὶ τὸν συνεταίρον του διὰ νὰ ἀναβοῦν τὴν λαιμητόμον. Ἀλλὰ τί τὰ θέλετε, οἱ Λαυρέντιος εἶχε πολὺ ωραίαν κεφαλὴν καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ πέσῃ ὑπὸ τὴν ἀγενὴ μάχαιραν τοῦ δημίου· οἱ δίκασται οῖτινες τὸν ἐδίκασαν, οἱ περίεργοι οῖτινες περιέμενον νὰ τὸν ἰδουν καρατομούμενον ἐλησμόνησαν ἐκείνην τὴν σωματικὴν σύστασιν τῆς καλλονῆς, ὡς λέγει ὁ Μονταϊγνος. Ἡτο γυνή τις εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ δεσμοφύλακος τῆς Υσσενζώ, θυγάτηρ του, ἀδελφή του, ἀνεψιά του· ἡ ἴστορία, διότι σᾶς διηγοῦμαι ἴστορίαν καὶ ὅχι μυθιστόρημα, ἡ ἴστορία δὲν δρίζει οὐδὲν ὡς πρὸς τοῦτο· ὅπως καὶ ἀν ἦναι ἡ γυνὴ οἰαδήποτε καὶ ἀν ἦτο ἥρασθη τὸν ὡραῖον κατάδικον τόσον σφοδρῶς ὥστε δύο ώρας πρὸ τῆς καρατομῆς, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Λαυρέντιος ἐνόμιζεν ὅτι θὰ ἵδη εἰσερχόμενον τὸν δῆμιον, καὶ ἐκοιμάτο ἡ προσεποιεῖτο ὅτι κοιμᾶται, ὡς γίνεται πάντοτε εἰς τοιαύτην περίστασιν, εἴδεν εἰσερχόμενον τὸν ἄγγελον σωτῆρα. Νὰ σᾶς εἶπω τί ἐμηχανεύθησαν οὐδὲν περὶ τούτου γγωρίζω, διότι οἱ δύο ἔρασται δὲν εἴπον τὰς λεπτομερείας, καὶ εἶχον τὸν λόγον των ἀλλὰ τὸ ἀληθὲς εἶγαι, καὶ

σᾶς ὑπενθυμίζω πάντοτε, σίρ. Ἰωάννη, ὅτι εἶναι ἀλήθεια καὶ ὅχι μῦθος, τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὁ Λαυρέντιος εὑρέθη ἐλεύθερος, λυπούμενος ὅτι δὲν ἥδυνατο νὰ σώσῃ καὶ τὸν συνάδελφόν του ὅστις ἦτο εἰς ἀλλην εἰρκτήν. Ο Ζανσονὲ εἰς ἀλλην ὄμοιαν περίστασιν δὲν ἥθελησε νὰ φύγῃ ἀλλ' ἔμεινε καὶ συναπέθανε μετὰ τῶν Γιρονδίων τῶν συνεταίρων του, ἀλλ' ὁ Ζανσονὲ δὲν εἶχε τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἀντινόου ἐπὶ τοῦ σώματος τοῦ Ἀπόλλονος· ὅσον περισσότερον ἡ κεφαλὴ εἶναι ωραία, ἐννοεῖται, περισσότερον τὴν ἀγαπᾶτις· δεχθεὶς τὴν γενομένην αὐτῷ προσφορὰν ἐδραπέτευσεν ἵππος περιέμενεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐγγὺς χωρίον· ἡ νεᾶνις ἥτις ἥδυνατο νὰ βραδύνῃ τὴν δραπέτευσίν του ἡ νὰ ἐπιφέρῃ εἰς αὐτὴν δυσχερείας, ἔπρεπε νὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν εὔρῃ ἐκεὶ ἀμα φέξῃ. Η ήμέρα ἥλθεν ἀλλ' ἡ νέα δὲν ἔφανη· φαίνεται δὲ ὅτι ὁ ἵπποτης μας ἤγάπα περισσότερον τὴν ἐρωμένην του παρὰ τὸν συνεταίρον του, διότι ἔφυγε μὲν ἀνευ ἐκείνου δὲν ἥθελησεν δῦμας νὰ φύγῃ καὶ ἀνευ τῆς ἐρωμένης του. Ἡτο ἡ ἔκτη ώρα πρὸ μεσημβρίας, ἀκριβῶς ώρα τῆς καρατομῆς, καὶ ἡ ἀνυπομονησία τὸν ἔκυρίευε· πολλάκις ἐστρέψε τὴν κεφαλὴν τοῦ ἵππου του πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ἔκαστην φορὰν ἐπλησίασεν εἰς αὐτὴν περισσότερον· τὴν τελευταίαν φορὰν τοῦ ἥλθεν ἰδέα τις εἰς τὸν νοῦν, ὅτι συνέλαβον τὴν ἐρωμένην του καὶ ὅτι θὰ τιμωρηθῇ ἀντ' αὐτοῦ. Εἶχεν ἔλθει ἐντούτοις ἔως εἰς τὰς πρώτας οἰκίας, κεντῷ λοιπὸν τὸν ἵππον του, εἰσέρχεται εἰς τὴν πόλιν, διέρχεται μὲ τὸ πρόσωπον ἀσκεπές καὶ ἐντῷ μέσω πάνθρωπων οῖτινες τὸν δυνομάζουν μὲ τὸ ὄνομά του, ὅλως ἔχθαμβοι βλέποντες αὐτὸν ἐλεύθερον καὶ ἔφιπτον, ἐνῷ περιέμενον νὰ τὸν ἵδωσι δεδεμένον καὶ ἐφ' ἀμάξης· διέρχεται τὴν πλατεῖαν τῆς λαιμητόμου διπού ὃ δῆμιος ἔμαθεν ὅτι εἰς ἐκ τῶν καταδίκων του ἔγεινεν ἀφαντος, βλέπει τὴν ἐλευθερώσασαν αὐτὸν διασχίζουσαν μετὰ μεγάλης δυσκολίας τὸ πλήθος, ὅχι διὰ νὰ ἱδη τὴν καρατομὴν αὐτῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτόν· ἵδων δὲ αὐτὴν κεντῷ τὸν ἵππον του, δρμῷ πρὸς αὐτὴν, ἀνατρέπει τρεῖς ἡ τέσσαρας κεχηνότας περιέργους κτυπῶν αὐτοὺς μὲ τὸ στήθος τοῦ Βουκεφάλου του, τὴν φθάνει, τὴν ρίπτει ἔμπροσθεν τοῦ ἔφιππον του, φωνάζει ἀπὸ χαράν καὶ γίνεται ἀφαντος σείων τὸν πῖλον του, ὡς ὁ Κονδὲ εἰς τὴν ἐν Λὰν μάχην, ὃ δὲ λαδὸς ἐπευφῆ-

μει καὶ αἱ γυναικες ἔλεγον ὅτι ἡ πρᾶξις ἦτο
ἡρωϊκὴ καὶ ὅτι συνέλαβον ἕρωτα διὰ τὸν
ἥρωα.»

Ο Ρολάνδος ἐσιώσησε, καὶ βλέπων ὅτι
ὁ σὺρ Ἰωάννης δὲν ὠμίλει, τὸν ἥρωτησε μὲ
τὸ βλέμμα.

«Ἀκολούθει, ἀπεκρίθη ὁ Ἀγγλος, σὲ ἀ-
κούω, καὶ ἐπειδὴ εἴμαι βέβαιος ὅτι αὐτὰ μοῦ
τὰ λέγεις διὰ νὰ φθάσῃς εἰς ἐν συμπέρασμα
τὸ περιμένω.

— Λοιπὸν, ἐπανέλαβε γελῶν ὁ Ρολάνδος,
ἔχετε δίκαιον, φίλτατε, καὶ μὲ γνωρίζετε,
τὴν ἀληθείᾳ ὡς ἐὰν εἴμεθα φίλοι τοῦ συχο-
λείου. Λοιπὸν γνωρίζετε ποίαν ἰδέαν ἔστρε-
φα δῆλην τὴν νύκτα εἰς τὸν νοῦν μου; νὰ ī-
δω ἐκ τοῦ πλησίον τί εἶναι αὐτοὶ οἱ κύριοι
τοῦ Ἰηού.

— «Α!! μάλιστα, ἐννοῶ δὲν ἡδυνήθης νὰ
φονευθῆς ἀπὸ τὸν Κ. δὲ Βαρζώλ, καὶ θὰ ὑ-
πάγης νὰ δοκιμάσῃς νὰ θανατωθῆς ἀπὸ τὸν
Κ. Μοργάν.

— Η ἀπὸ ἄλλον, φίλτατε σὺρ Ἰωάννη, ἀ-
πήντησεν ἡσύχως ὁ νέος ἀξιωματικὸς, διότι
σᾶς βεβαιῶ ὅτι ἴδιαιτέρως δὲν ἔχω οὐδεμίαν
αἰτίαν κατὰ τοῦ Κ. Μοργάν, ἀπεναντίας,
μολονότι, ὅταν εἰσῆλθεν εἰς τὴν αἰθουσαν,
ἡ πρώτη ἰδέα ἡτις μοῦ ἤλθεν ἦτο νὰ πηδή-
σω εἰς τὸν λαιμόν του καὶ μὲ τὴν μίαν μὲν
χεῖρα νὰ τὸν πνίξω, μὲ τὴν ἄλλην δὲ νὰ τοῦ
ἀποσπάσω τὴν προσωπίδα.

— Τώρα δόποτε σὲ γνωρίζω, ἀγαπητέ μου
Ρολάνδε, ἀπορῶ τῷρόντι πῶς δὲν ἔξετέλεσας
τόσον ὠραῖον σχέδιον.

— Δὲν πταίω ἔγω, σᾶς ὄμνύω, εἴχα σηκω-
θῆ, ὁ συνετχίρος μου μὲ ἀνεχαίτισεν.

— Εἶναι λοιπὸν ἄγθρωποι οἵτινες σὲ ἀνα-
χατίζουν;

— «Οχι πολλοὶ, αὐτὸς μόνον.

— «Ωστε λυπεῖσαι διὰ τοῦτο;

— «Οχι, σᾶς βεβαιῶ ἐκεῖνος ὁ ἀνδρεῖος λη-
στὴς τῶν ταχυδρομικῶν ἀμαξῶν ἔκαμε τὸ
ἔργον του μὲ θρασύτητα ἡτις μὲ ἥρεσε· φύ-
σει ἀγαπῶ τὰ παλληκάρια· ἐὰν δὲν ἔθανά-
τονα τὸν Κ. Βαρζώλ, ἐπειθύμουν νὰ ἥμην
φίλος του. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι δὲν ἡδυνάμην
νὰ γνωρίσω πόσον ἦτο ἀνδρεῖος παρὰ θανα-
τόνων αὐτόν. 'Αλλ' ἀς ὄμιλήσωμεν ἄλλοτι.
Αὐτὴ ἡ μονομαχία εἶναι μία ἀπὸ τὰς κακὰς
ἀναμνήσεις μου. Διατί ἀνέβην λοιπόν; Βε-
βαίως, ὅχι διὰ νὰ σᾶς ὄμιλήσω περὶ τῶν ὁ-
παδῶν τοῦ Ἰηού, οὐδὲ περὶ τῶν ἀνδραγαθη-
μάτων τοῦ Λαυρεντίου .... 'Α! ἀνέβην διὰ

νὰ συνεννοηθῶ μεθ' ὑμῶν δι᾽ ὅ, τι σκοπεύετε
νὰ πράξετε ἐδῶ. Θὰ καταβάλλω πᾶσαν προσ-
πάθειαν διὰ νὰ σᾶς διασκεδάσω, ἀγαπητέ μοι
ξένει ἀλλ' εἰς τοῦτο βλέπω δύω δυσκολίας,
τὸν τόπον μου ὅστις δὲν εἶναι παντάπασι
διασκεδαστικός, τὸ ἔθνος σας τὸ ὅποιον δὲν
εἶναι παντάπασιν εὔδιασκέδαστον.

— Σὲ εἶπα, Ρολάνδε, ἀπεκρίθη ὁ λόρδος
Τάνλεϋ, τείνων τὴν χεῖρα πρὸς τὸν νεανίαν,
ὅτι θεωρῶ τὸν πύργον τῆς Μαυροκρήνης ὡς
παράδεισον.

— Πολὺ καλά. Ηλήν, φοβούμενος μήπως
μετ' οὐ πολὺ εὐρητε τὸν παράδεισόν σας μο-
νότονον, θὰ κάμω ὅ, τι δύναμαι διὰ νὰ δια-
σκεδάσητε. Ἀγαπᾶτε τὴν ἀρχαιολογίαν, τὸ
Οὐεστμίνστερ, τὴν Καντορβερήν; Ήμεῖς ἔ-
χομεν τὴν ἔκκλησίαν τῆς Βρού, ἐν θαῦμα,
τρίχαπτον γεγλυμμένον ὑπὸ τοῦ τεχνίτου Κο-
λομβάνου· ὑπάρχει περὶ τούτου ἐν συναξά-
ριον τὸ ὅποιον θὰ σᾶς ἀναγνώσω ἐν ἐσπέρας
ὅταν δὲν θὰ δύνασθε νὰ κοιμηθῆτε. Θὰ ἰδη-
τε τοὺς τάφους τῆς Μαργαρίτας δὲ Βουρ-
βών, τοῦ Φιλίππου τοῦ ὥραίου καὶ τῆς Αὐ-
στριακῆς Μαργαρίτας. Ἀγαπᾶτε τὴν ἀ-
λιέαν, ἀγαπητέ μου ξένε; ἔχετε τὸν Ρέβ-
δουσον ὅλως διόλου πλησίον σας· νὰ ἀπλό-
σητε τὴν χεῖρά σας εὐρίσκετε συλλογὴν κα-
λαμίδων καὶ ἀγκιστρῶν ἀνηκόντων εἰς τὸν
Ἐδουάρδον, συλλογὴν δικτύων ἀνηκόντων
εἰς τὸν Μιχαῆλον. Περὶ τῶν ἰχθύων δὲ γνω-
ρίζετε καλῶς ὅτι φροντίζω πολὺ δλί-
γον. Ἀγαπᾶτε νὰ κυνηγήτε; ἔχομεν τὸ δά-
σος τοῦ Σειλλῶνος ἐκατὸν βίματα μακρὰν
ἀπὸ ήμᾶς· ὅχι τὸ κυνήγιον διὰ τῶν λαγο-
νικῶν, παραδείγματος χάριν, πρέπει νὰ ἀ-
φήσωμαν αὐτό, ἀλλὰ τὸ κυνήγιον μὲ πυρο-
βόλον. Φαίνεται ὅτι τὰ δάση τῶν παλαιῶν
μοναχῶν μας βρύουσιν ἀγριοχόίρων, αἰγά-
γρων, λαγωῶν, ἀλωπέκων. Οὐδεὶς κυνη-
γεῖ εἰς αὐτὰ, διὰ τὸν λόγον ὅτι εἶναι
τῆς κυβερνήσεως, καὶ ἡ κυβέρνησις εἰς αὐ-
τὴν τὴν στιγμὴν εἶναι οὐδείς. Καθὸ δια-
σπιστὴς τοῦ στρατηγοῦ Βοναπάρτου, θὰ
πληρώσω ἐγὼ τὸ κενόν, καὶ ἀς ἰδωμεν ποῖος
θὰ τολμήσῃ νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι κακὸν ἀφοῦ ἐ-
κυνήγησα τοὺς μὲν αὐστριακοὺς ἐπὶ τοῦ Α-
δίζη, τοὺς δὲ μαμαλούκους ἐπὶ τοῦ Νείλου,
νὰ κυνηγήσω τοὺς ἀγριοχόίρους, τὰς δορ-
κάδας, τοὺς αἰγάγρους, τὰς ἀλώπεκας καὶ
τοὺς λαγωῶν ἐπὶ τοῦ Ρεβδούσου. Μίαν ἡ-
μέραν ἀρχαιολογίαν, μίαν ἡμέραν ἀλείαν
καὶ μίαν κυνήγιον. Ιδού ἡδη τρεῖς ἡμέρας.

Βλέπετε, φίλε ξένε μου, δὲν μᾶς μένει νὰ ἀνησυχῶμεν πλέον παρὰ διὰ δεκαπέντε ή διὰ δεκαέξι.

— Ἀγαπητέ μου Ρολάνδε, εἴπεν ὁ σίρ Ιωάννης μετὰ βαθείας λύπης καὶ χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸ πολυύρρημον σχεδίασμα τοῦ νεανίου ἀξιωματικοῦ, δὲν θὰ μοῦ εἴπης τί πυρετός σὲ καίει, τί θλίψις σὲ τήκει;

— Α! παραδείγματος χάριν; εἴπεν ὁ Ρολάνδος μετὰ γέλωτος ὅξεος καὶ ὀδυνηροῦ, ποτὲ δὲν ἥμην τόσον φαιδρός ὅσον σήμερον τὸ πρώτη, ὅμεις ἔχετε τὸ σπλήν μιλόρδε, καὶ βλέπετε ὅλα μελανά.

— Μίαν ἥμέραν θὰ γίνω πραγματικῶς φίλος σου, ἀπεκρίθη σοφαρῶς ὁ σίρ Ιωάννης· ἔκεινην τὴν ἥμέραν θὰ μοῦ εἴπης τὰ μυστικά σου, ἔκεινην τὴν ἥμέραν θὰ λάβω ἐν μέρος τῶν δεινῶν σου.

— Καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ἀνευρισματός μου... Πεινάτε, μιλόρδε;

— Διὰ τί μὲν ἔρωτάτε;

— Διότι ἀκούων εἰς τὴν κλίμακα τὰ βήματα τοῦ Ἐδουάρδου, ὅστις ἔρχεται νὰ μᾶς εἴπη διὰ τὸ πρόγευμα εἴναι ἔτοιμον.

Καὶ τῷροντι, μόλις ὁ Ρολάνδος ἐπρόφερε τὴν τελευταίαν λέξιν, καὶ ἡ θύρα ἤνεῳχθη καὶ τὸ παιδίον ἔλεγεν:

«Μεγάλε ἀδελφὲ Ρολάνδε, η μήτηρ καὶ η ἀδελφὴ Ἀμαλία περιμένουν τὸν μιλόρδον καὶ σὲ εἰς τὸ πρόγευμα.» Ἐπειτα λαβὼν τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ Ἀγγλοῦ, παρετήρησε μετὰ προσοχῆς τὴν πρώτην φάλαγγα τοῦ μεγάλου δακτύλου, τοῦ δείκτου καὶ τοῦ δακτύλιου.

«Τί παρατηρεῖς, μικρὲ φίλε μου; ήρώτησεν αὐτὸν ὁ σίρ Ιωάννης.

— Ηαρατηρῶ ἐὰν ἔχετε μελάνην εἰς τοὺς δακτύλους.

— Καὶ ἐὰν εἴχον μελάνην εἰς τοὺς δακτύλους, τί θὰ εἴπη αὐτὴ η μελάνη;

— Οτι θὰ ἐγράψετε εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Θὰ ἔζητήσατε νὰ σᾶς στείλουν τὰ πιστολιά μου καὶ τὸ ξίφος μου.

— Οχι δὲν ἔγραψα, εἴπεν ὁ σίρ Ιωάννης, ἀλλὰ θὰ γράψω σήμερον.

— Ακούεις, μεγάλε ἀδελφὲ Ρολάνδε, μετὰ δεκαπέντε ἥμέρας θὰ ἔχω τὰ πιστολάκιά μου καὶ τὸ σπαθάκι μου!»

Καὶ ὁ μικρὸς, ὅλος εὐχαρις, ἐπαρουσίασε τὰς ροδόχρους καὶ στερεάς παρειάς του εἰς τὸν σίρ Ιωάννην, ὅστις τὸν ἐφίλησε τόσον τρυφερῶς ὅσον ἦθελε τὸν φιλήσει πατήρ.

Ἐπειτα κατέβησαν καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἐστιατόριον, ὅπου τοὺς περιέμενον ἡ Ἀμαλία καὶ ἡ Κυρία δὲ Μοντρεβέλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

ΑΙ ΗΛΟΝΑΙ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ.

Αὔθημερὸν ὁ Ρολάνδος ἔβαλεν εἰς πρᾶξιν μέρος τοῦ ἀποφασισθέντος σχεδίου ὡδήγησε τὸν σίρ Ιωάννην νὰ ἴδῃ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Βρού.

Οσοι δὲν τὸ εἶδον, ἤκουσαν νὰ τὸ λέγουν.

Ο Ρολάνδος, ὅστις ἐσκόπευε νὰ λάβῃ τὴν τιμὴν νὰ δείξῃ εἰς τὸν σίρ Ιωάννην τὸν ἰστορικὸν του ἀδάμαντα καὶ τὸν ὅποιον δὲν εἶχεν ίδει πρό ἐπτὰ η δκτὼ ἐτῶν, ἔξεπλάγη ὅταν, φθάσας ἐνώπιον τοῦ προσώπου, εὐρήκε τοὺς σηκοὺς τῶν ἄγίων κενούς, καὶ τὰ εἰκονίδια τοῦ πυλῶνος καρατομημένα.

Ἐξήτησε τὸν σκευοφύλακα· τὸν περιεγέλασαν. Δὲν ἦτο πλέον σκευοφύλαξ.

Ηρώτησεν εἰς ποῖον ἔπρεπε νὰ διευθυνθῇ διὰ νὰ λάβῃ τὰ κλειδία. Τῷ εἶπον εἰς τὸν λοχαγὸν τῆς χωροφύλακής ὅςις δὲν ἦτο μακράν τὸ μοναστήριον τὸ παρακείμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ εἶχαν κάμει στρατώνα.

Ο Ρολάνδος ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ λοχαγοῦ, καὶ ἀνεγγωρίσθη ὡς ὑπασπιστής τοῦ Βονοπάρτου. Ο δὲ λοχαγὸς, μὲ τὴν παθητικὴν ὑπακοὴν ὑποδεεστέρου πρὸς τὸν ἀνώτερόν του, τῷ ἐνεγείρισε τὰ κλειδία καὶ τὸν ἡκολούθησε κατόπιν. Ο σίρ Ιωάννης περιέμενεν εἰς τὸ προπύλαιον, θαυμάζων, μὲ ὅλους τοὺς ἀκρωτηριασμοὺς τοὺς ὅποιους ἔλαθον, τὰς ἀξιοθαυμάστους λεπτομερείας τῆς προσόψεως τοῦ ναϊδίου.

Ο Ρολάνδος ἀγοίξας τὴν θύραν ὠπισθοδρόμησεν ἀπό ἔκπληξιν ἡ ἐκκλησία ἦτο ἀκριβῶς στοιβασμένη μὲ χορτόρι, ὡς τηλεόλογον γεμισμένον ἔως τὸ στόμα.

«Τί εἴναι τοῦτο; ήρώτησε τὸν λοχαγὸν τῆς χωροφύλακής-

— Κύριε ἀξιωματικὲ, τοῦτο εἴναι μέτρον προφυλάξεως τῆς δημαρχίας.

— Πῶς, μέτρον προφυλάξεως τῆς δημαρχίας;

— Μάλιστα.

— Ήρδε τίνα σκοπόν;

— Νὰ προφυλάξῃ τὴν ἐκκλησίαν. Ήθελον νὰ τὴν κατεδαφίσουν, ἀλλὰ ὁ δημαρχος ἐψήφισεν ὡστε πρὸς ἀγνισμὸν τῆς λατρείας τῆς

πλάνης εἰς ἣν εἶχε χρησιμεύσει, νὰ μετατραπῇ εἰς χορτοβολῶνικ.»

Ο Ρολάνδος ἐξεκαρδίσθη γελῶν, καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν σίρ Ιωάννην:

«Ἄγαπητέ μου λόρδε, εἶπεν, ἡ ἐκκλησία ἦτο ἀξια περιεργείας, ἀλλὰ νομίζω ὅτι αὐτὸ τὸ ὄποιον μᾶς διηγεῖται ὁ κύριος οὗτος δὲν εἶναι ὀλιγώτερον περιεργον. Θὰ εὕρετε πάντοτε, εἴτε εἰς Στρασβούργον, εἴτε εἰς Κολωνίαν, εἴτε εἰς Μεδιόλανα ἐκκλησίαν ἢ δῷμον οἵτινες θὰ ἀξίζουν τὸ ναῦλιον τοῦ Βούργου, ἀλλὰ δὲν θὰ εὕρετε πάντοτε διαχειριστὰς τόσον ζῶα ὥστε νὰ θελήσουν νὰ κατεδαφίσουν ἀριστοτέχνημα, καὶ δήμαρχον πόσον πνευματώδη ὥστε νὰ τὴν κάμη χορτοβολῶνα. Σᾶς ὑπερευχαριστῶ, λοχαγὲ, ἵδου τὰ κλειδία σας.»

Ως ἔλεγον εἰς Ἀβινιόν, ὅτε κατὰ πρῶτον ἔλαβον τὴν πιμὴν νὰ σᾶς ἴδω ἀγαπητέ μου Ρολάνδε, ἀπεκρίθη ὁ σίρ Ιωάννης, εἴναι λαὸς πολὺ νόστιμος ὁ γαλλικὸς λαός.

— Τώρα, μιλόρδε, εἰσθε πολὺ φιλόφρων, πολὺ βλάξ πρέπει νὰ εἴπητε ἀκούσατε· ἐννοῶ τοὺς πολιτικοὺς κατακλυσμοὺς τοὺς ἀνατρέψαντας τὴν κοινωνίαν μας ἀπὸ χῆλα ἔτη καὶ ἐδῶ, ἐννοῶ τὰς Κοινότητας, τὴν Ζακερίαν, τοὺς Μαλλοτίνους, τὴν νύκτα τοῦ Ἀγίου Βαρθολομαίου, τὴν Λίγαν, τὴν Σφενδόνην, τὰς δραγονάδας, τὴν Ἐπαγάστασιν· ἐννοῶ τὴν 14 Ίουλίου, τὴν 5 καὶ 6 Οκτωβρίου, τὴν 20 Ιουνίου, τὴν 10 Αύγουστου, τὴν 2 καὶ 3 Σεπτεμβρίου, τὴν 30 Οκτωβρίου καὶ 9 θερμοδότου· ἐννοῶ τὴν δᾶδα τῶν ἐμφυλίων πολέμων μὲ τὸ Ἐλληνικόν της πῦρ ἀνάπτον εἰς τὸ αἷμα ἀντὶ νὰ σέσῃ· ἐννοῶ τὴν πλημμυρίδα τῶν ἐπαναστάσεων, ἥτις ἀναβάίνει πάντοτε μὲ τὴν ἀμπώτιδά της, τὴν ὄποιαν οὐδὲν δύναται νὰ ἀναχαιτίσῃ, καὶ τὴν παλιρροιάν της τὴν κυλίουσαν τὰ λείφανα τῶν θεσμοθεσιῶν τὰς ὄποιας ἡ ἀμπωτις ἐκείνης ἀνέτρεψεν· δλα ταῦτα τὰ ἐννοῶ, ἀλλὰ λόγικη κατὰ λόγγης, ξίφος κατὰ ξίφους, ἄνδρες κατ' ἀνδρῶν, λαὸς κατὰ λαοῦ· ἐννοῶ τὴν ἀσπονδὸν ὀργὴν τῶν νικητῶν, ἐννοῶ τὰς αἱματηρὰς ἀντιδράσεις τῶν ἡττημένων, ἐννοῶ τὰ πολιτικὰ ἡφαίστεια τὰ ὄποια βρέμονται εἰς τὰ ἔγκατα τῆς γῆς, σείουσιν αὐτὴν, ἀνατρέπουσι τοὺς θρόνους, ρίπτουσι τὰς μοναρχίας, κυλίουσι κεφαλὰς καὶ διαδήματα ἐπὶ τῶν λαιμητόμων· ἀλλ' ὅτι δὲν ἐννοῶ εἶναι ἡ ἀκρωτηρίασις τοῦ συγνίτου λίθου, ἡ ἀποκήρυξις τῶν μυημείων, ἡ κατα-

στροφὴ τῶν ἀφύχων πραγμάτων, τὰ ὅποια δὲν ἀνήκουσιν οὔτε εἰς τοὺς καταστρέφοντας αὐτὰ οὔτε εἰς τὴν ἐποχὴν, ἥτις τὰ καταστρέφει. Εἶναι τὸ αὐτὸν νὰ πυρπολῶσι πλουσιωτάτην βιβλιοθήκην ὅπου ὁ ἀρχαιολόγος δύναται νὰ ἀναγνώσῃ τὴν ἀρχαιολογικὴν ἴστορίαν μιᾶς χώρας. Ω! οἱ βάνδαλοι καὶ οἱ βάρβαροι! μᾶλλον δὲ εἴπεν, οἱ βλάχες, οἱ ἐκδικούμενοι ἐπὶ τῶν λίθων τὰ ἐγκλήματα τοῦ Βοργία καὶ τὰς ἀκολασίας τοῦ Λουδοβίκου ΙΕ'. Πόσον καλῶς ἐγνώριζαν τὸν ἀνθρωπὸν ὡς τὸ μοχθηρότατον, τὸ καταστρεπτικότατον, τὸ κακοποιότατον πάντων τῶν ζώων, οἱ Φαραὼ, οἱ Μένητες, οἱ Χέοπες, οἱ Όουμανδύαι, οἵτινες ὠκοδόμουν πυραμίδας, σχι μὲ κλάδους λινοῦφεις ἡ μὲ λόφους ἐκ τριχάπτου, ἀλλὰ μὲ ὀλότρητον συηγνίτην λίθον πεντήκοντα ποδῶν μήκους. Θὰ ἐγέλασαν καλὰ ἐκ τοῦ βάθους τῶν τάφων αὐτῶν ὅταν εἶδον τὸν μὲν χρόνον νὰ φθείρῃ ἐπ' αὐτῶν τὸ δρέπανόν του, τοὺς δὲ σατράπας νὰ κατατρίβουν ἐπ' αὐτῶν τοὺς ὄνυχάς των. Ας οἰκοδομῶμεν πυραμίδας, φίλατέ μου μιλόρδε, σπερ δὲν εἶναι μὲν δύσκολον ὡς ἀρχιτεκτονική, δὲν εἶναι ωραῖον ὡς τέχνη, ἀλλ' εἴναι στερεὸν, καὶ ἐπιτρέπει, εἰς στρατηγὸν νὰ εἴπῃ μετὰ τέσσαρας χιλιάδας ἐτῶν· «Στρατιώται, ἀπὸ τὴν κορυφὴν αὐτῶν τῶν μυημείων σᾶς θεωροῦν τεσσαράκοντα αἰῶνες!» Σᾶς λέγω, ἐν τιμῇ ἀγαπητέ μου λόρδε, ἐπειθύμουν εἰς αὐτὴν τὴν στιγμὴν νὰ ἀπαντήσω ἀνεμόβιλον διὰ νὰ πολεμήσω μὲ αὐτὸν·».

Καὶ ὁ Ρολάνδος, γελάσας μὲ τὸν βροντώδη συγήθη του γέλωτα, ἔσυρε τὸν σίρ Ιωάννην πρὸς τὸν δρόμον τοῦ πύργου.

Ο σίρ Ιωάννης τὸν ἐσταμάτησεν. «Πῶς! εἶπε, δὲν ἦτο ἀλλο ἀξιοθέατον εἰς ὅλην τὴν πόλιν παρὰ ἡ Ἐκκλησία τῆς Βροῦ;»

— Ἀλλοτε φίλατέ μου, ἀπήντησεν ὁ Ρολάνδος, πρὶν τὴν μετατρέψωσιν εἰς χορτοβολῶνα ἥθελα καταβῆ μὲ ὑμᾶς εἰς τὰ σωματοφυλάκια τῶν δουκῶν τῆς Σαβοΐας, ἥθελαμεν ζητήσει ὁμοῦ διάβασιν τινὰ ὑπόγειον, ἥτις ὑπάρχει, ὡς λέγουν, ἔχουσα περίπου μίαν λεύγαν μῆκος, καὶ συγκοινωνοῦσα, ὡς βεβαιοῦσι, μετὰ τοῦ σπηλαίου τῆς Καυστρίας σημειώσατε ὅμως ὅτι δὲν ἥθελα προτείνει τοιαύτην διασκέδασιν εἰς οὐδένα ἀλλον εἰμὴ εἰς Ἀγγλον ἐμβαίνοντες ἐκεῖ θὰ ἐνεθυμεῖσθε τὰ Ἀπόκρυφα τοῦ Οὐδόλφου, τῆς περιφήμου Ἀννης Ραδκλίφ,

ἀλλὰ βλέπετε ὅτι εἶναι ἀδύνατον. Εἶναι λυπηρὸν, πλὴν τί νὰ γείνῃ, ἄγωμεν.

— Αἱ! ποῦ ἄγομεν;

— Μὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐγὼ δὲν ἡξεύρω πρὸ δέκα ἑτῶν ἥθελα σᾶς ὀδηγήσει εἰς τὰ καταστήματα ὅπου παχύνουν τὰ ὄρνιθια. Τὰ ὄρνιθια τῆς Βρέσσης, τὸ γνωρίζετε, εἴχαν εὐρωπαϊκὴν ὑπόληψιν τὸ Βουργον ἢ τὸ ὑπόκατάστημα τοῦ μεγάλου σιτευτηρίου τοῦ Στρασβούργου. Ἀλλ’ ἐπὶ τῆς Τρομοκρατίας ἐννοεῖτε ὅτι οἱ ὄρνιθιοπαχυνταὶ ἔχεισαν τὴν ἀποθήκην των ὅστις ἔτρωγεν ὄρνιθιον ἔνομίζετο ἀριστοκράτης, καὶ γνωρίζετε τὴν ἀδελφικὴν ἐπωδήν: "Α! ταρὰ ρά, ταρὰ ρά, ταρὰ ρά, οἱ ἀριστοκράται εἰς τὴν ἀγχόνην! Μετὰ δὲ τὴν πτώσιν τοῦ Ροβεσπιέρου, ἤνοιξαν πάλιν, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς 18 τοῦ Καρποδότου, ἔξεδόθη διαταγὴ εἰς τὴν Γαλλίαν νὰ μὴ τρώγωσι πλέον ὄρνιθας. Ἀδιάφορον, ἔλθετε, εἰς ἔλλειψιν ὄρνιθιων, θὰ σᾶς δείξω ἀλλο τι, τὴν πλατεῖαν ὅπου ἔκαρατο μοῦντο ὅσιο ἔτρωγον ὄρνιθια, παραδείγματος χάριν. Ἐπειτα, ἀφοῦ λείπω ἀπὸ τὴν πόλιν, αἱ ἀγυιαὶ μας μετέβαλον ὄνομα.

— Αἱ δὰ, ἡρώτησεν ὁ σίρ Ιωάννης, δὲν είσαι λοιπὸν δημοκράτης;

— Ἐγὼ, μὴ δημοκράτης, τί λέγετε! νομίζω ὅτι εἴμαι ἀξιόλογος δημοκράτης, ἀπεναντίας καὶ εἴμαι ἵκανὸς νὰ ἀφήσω νὰ καῇ ὁ καρπὸς τῆς χειρός μου ως ὁ Μούκιος Σκερόλας, ἢ νὰ πέσω εἰς βόθρον ως ὁ Κούρτιος, διὰ νὰ σώσω τὴν δημοκρατίαν, ἀλλ’ ἔχω τὴν δυστυχίαν ὁ νοῦς μου νὰ ἥγαινε πολὺ καλλὰ καμωμένος· τὸ γελοῖον καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλω μὲ γαργαλίζει εἰς τὰ πλευρὰ ὥστε μὲ κάμνει νὰ σκάζω γελῶν. Παραδέχομαι ἀσμένως τὸ Σύνταγμα τοῦ 1791· ἀλλ’ ὅταν ὁ πτωχὸς Χερὼ δὲ Σετέλ ἔγραφεν εἰς τὸν διευθυντὴν τῆς ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης νὰ τῷ πέμψῃ τοὺς νόμους τοῦ Μίνωος ὥστε νὰ δυνηθῇ νὰ κάμη Σύνταγμα ἔχων ως τύπον τὸ τῆς Κρήτης, ἐφρόνουν ὅτι ἔζητε τύπον ὀλίγον μακρὰν καὶ ὅτι ἡδυνάμεθα νὰ εὐχαριστηθῶμεν μὲ τὴν πολιτείαν τοῦ Λυκούργου. Φρονῶ ὅτι Ιανουάριος Φεβρουάριος καὶ Μάρτιος, καίτοι μυθολογικοὶ ὄντες, ησαν προτυμότεροι τοῦ χιονιστοῦ, μετώδους καὶ ἀνεμώδους. Δὲν ἐννοῶ δὲ διὰ τί, ἐνῷ ἐκαλεῖτο τις Ἀντώνιος ἡ Χρυσόστομος τῷ 1789, καλεῖται Βροῦτος ἡ Κάσσιος τῷ 1793. Ιδοὺ παραδείγματος χάριν, μιλόρδε, μία καλὴ ἀγυιὰ ἥπις ἀγομάζετο, ἀγυιὰ τῶν Ἀγορῶν τῶν ὡνίων,

ὅπερ δὲν εἶχε τὶ ἀπρεπὲς οὐδὲ ἀριστοκρατικὸν, δὲν εἶναι ἀληθές; Αὐτὴ λοιπὸν σήμερον ὀνομάζεται περιμένετε, (ὁ Ρολάνδος ἐκύτταξε τὴν ἐπιγραφὴν) ὀνομάζεται σήμερον ἡ ἀγυιὰ τῆς ἐπαναστάσεως. Ἰδοὺ μία ἀλλὴ ἥπις ὀνομάζετο ἡ ἀγυιὰ τῆς Παναγίας μας καὶ τώρα ὀνομάζεται ἡ ἀγυιὰ τοῦ Τέμπλου. Διὰ τί ἡ ἀγυιὰ τοῦ Τέμπλου; Πιθανὸν διὰ νὰ διαιωνίσωσι τὸ μέρος ἐνθα ἔκεινο τὸ κάθαρμα, ὃ Σίμων ἐπεχείρησε νὰ διδάξῃ τὴν τέχνην τοῦ ἐμβαλλωματῆ εἰς τὸν κληρονόμον ἔξηκοντα τριῶν βασιλέων ἀνέλησμόνησα ἐν ἡ δύο μὴ μὲ συνερισθῆτε διὰ τοῦτο. Τέλος, ἴδετε αὐτὴν τὴν τριτηνάγυιαν: ὀνομάζετο ἡ ἀγυιὰ Κρεβῆρ, ὄνομα ἐνδοξόν εἰς τὴν Βρέσσην, εἰς τὴν Βουργονίαν καὶ εἰς τὰς Φλάνδρας· ὀνομάζεται τώρα ἡ ἀγυιὰ τῆς Όμοσπον δίας. Ἡ Όμοσπονδία εἶναι ὥραιον πρᾶγμα, ἀλλὰ Κρεβῆρ ἢ τὸ ώραιότερον ὄνομα. Καὶ ἔπειτα, βλέπετε ὅτι αὐτὴ ἀγει κατευθεῖαν σήμερον εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς λαϊκότομου, τὸ ὅποιον εἶναι ἀδικον, κατ’ ἐμὴν γνώμην. Επιθυμῶ νὰ μὴ ὑπάρχωσιν ἀγυιαὶ ἀγουσαι εἰς ἔκεινας τὰς πλατείας. Αὐτὴ ὄμως ἔχει ἐν πλεονέκτημα, ἀπέχει τοῦ δεσμωτηρίου ἔκατὸν βήματα, καὶ δὶ αὐτὸς οἰκονόμει καὶ οἰκονομεῖ ἔτι καὶ τώρα δ.Κ. δὲ Βούργ (1) μίαν ἀμάξαν καὶ ἔνα ἵππον. Σημειώσατε ὅτι δὲ δήμιος ἔμεινεν εὐγενής. Ἀλλως τε, ἡ πλατεῖα εἶναι θαυμασία, καλῶς διατεταγμένη διὰ τοὺς θεατὰς, καὶ ὁ πάππος μου δὲ Μοντρεβέλ, τοῦ δροίου αὐτὴν εἶναι φερώνυμος, προβλέπων βεβαίως τὸν προορισμόν της, ἔλυσε τὸ μέγα πρόβλημα τὸ εἰσέτι ἀνεπίλυτον ως πρὸς τὰ θέατρα, εἰς αὐτὴν δηλ. βλέπει τις καλῶς πανταχόθεν. Εάν ποτε μοῦ κόψουν τὸν λαιμὸν, τὸ ὄποιον δὲν εἶναι διόλου παράδοξον εἰς τοὺς καιρούς καθ’ οὓς ζῶμεν, ἐν μόνον θὰ μὲ λυπῆ, ὅτι θά ἥμαι εἰς θέσιν ὀλιγώτερον καλὴν καὶ θὰ βλέπω χειρότερα παρὰ οἱ ἀλλοι. "Α! ἀς ἀναβῶμεν τώρα αὐτὴν τὴν μικρὰν ἀνάβασιν· ίδού εἰμεθα εἰς τὴν πλατείαν τοῦ σταδίου. Οἱ ἐπαναστάται μας τῇ ἀφησαν τὸ ὄνομά της διότι πολὺ πιθανὸν ὅτι δὲν ἐγγνώριζον τί σημαίνει· οὐδὲ ἐγὼ τὸ ἡξεύρω καλήτερα ἀπὸ ἔκεινους, ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἰς κύριος τῆς Ἐσταβαέρης ἐκάλεσεν εἰς μονομαχίαν δὲν ἡξεύρω ποῖον κόμητα Φιαμῆγρον, καὶ ἐμονομάχησαν ἐπὶ ταύτης τῆς

(1). Ο δήμος τοῦ Βούργου πρὸς χλεύην τῆς ἀριστοκρατίας ὀνομάσθη de Bourg.

πλατείας. Τώρα, φίλτατέ μου λόρδε, τὸ δε-
σμωτήριον εἶναι οἰκοδόμημα τὸ ὄποιον θὰ
σᾶς δώσῃ ἵδεαν τινα τῶν ἀνθρωπίνων περι-
πετειῶν. Ο Ζίλ Βλάς δὲν ἥλλαξε τοσάκις
ἐπάγγελμα σὸν αὐτὸ τὸ μνημεῖον ἥλλαξε
προορισμόν. Πρὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ Καίσαρος,
ὅτι ναὸς τῶν Γαλατῶν· ὁ Καίσαρ τὸ ἔκαμε
Τρωμαῖκὸν φρούριον· ἀγνωστός τις ἀρχιτέ-
κτων τὸ μετεμόρφωσεν εἰς ὁχύρωμα τοῦ
μεσαιώνος· οἱ κύριοι τῆς Βαΐης, κατὰ τὸ πα-
ράδειγμα τοῦ Καίσαρος, τὸ μετεποίησαν πά-
λιν φρούριον. Οἱ πριγκηπες τῆς Σαβίας εἴ-
χαν εἰς αὐτὸ κατοικίαν· ἐκεῖ κατώκει ἡ θεὰ
τοῦ Καρόλου Ε'. ὅταν ἐπεσκέπτετο τὴν ἐκ-
κλησίαν τῆς Βρού, τὴν ὄποιαν δὲν ἔλαβε
τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἴδῃ τελειωμένην. Τέλος
μετὰ τὴν ἐν Λουγδούνῳ συνθήκην, ὅταν ἡ
Βρέσσα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Γαλλίαν, μετε-
ποίησαν τὸ μνημεῖον τοῦτο εἰς δεσμωτήριον.
Περιμένετε μὲν ἐδῶ, μιλόρδε, ἐὰν δὲν σᾶς ἀρέ-
σκουν ὁ κριγμὸς τῶν κιγκλίδων καὶ ὁ τρι-
σμὸς τῶν μοχλῶν. Ἐγω νὰ κάμω ἐπίσκεψιν
εἰς μίαν φυλακήν.

— Ο τρισμὸς τῶν μοχλῶν καὶ ὁ κριγμὸς
τῶν κιγκλίδων δὲν εἶναι κρότος πολὺ εὐχά-
ριστος, πλὴν ἀδιάφορον! ἐπειδὴ θέλεις νὰ
ἀναδεχθῇς τὴν ἀνατροφήν μου, ὁδήγησέ με
εἰς τὴν φυλακήν σου.

— Λοιπὸν ἀς ὑπάγωμεν εὐθύς· μὲ φάίνεται
ὅτι βλέπω πληθος ἀνθρώπων οἵτινες δει-
κύνουν ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ μοι ὄμιλήσωσιν.

Καὶ τωόντι, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐφαίνετο
ὅτι διεδίδετο θόρυβος εἰς τὴν πόλιν. Οἱ ἀν-
θρωποι ἐξήρχοντο ἀπὸ τὰς οἰκίας των, ἐσχη-
μάτιζον ὄμάδας εἰς τὸν δρόμον, καὶ ἐδείκνυον
ὅ εἰς τὸν ἄλλον τὸν Ρολάνδον μετὰ πε-
ριεργίας.

Ο Ρολάνδος ἐσήμανε τὸν κώδωνα εἰς τὴν
κιγκλίδα, ἥτις κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἦτο
εἰς τὸ αὐτὸ μέρος δόπου εἶναι καὶ σήμερον,
ἄλλη ἥνοιγεν εἰς τὸ προαύλιον τῆς φυλακῆς.

Πυλωρός τις ἦλθε καὶ ἥνοιξε.

«Α! α! εἶσαι σὺ πάντοτε, παπᾶ Εὐγέ-
νε;» ἥρωτησεν ὁ νέος. Ἐπειτα στραφεὶς
πρὸς τὸν σίρη Ιωάννην:

«Ωραῖον ὄνομα δεσμοφύλακος, δὲν εἶναι
ἄληθες, μιλόρδε;»

Ο δεσμοφύλακς παρετήρησε μὲ ἀπορίαν
τὸν νεανίαν.

«Πῶς συμβαίνει τοῦτο, ἥρωτησεν, ωστε δ-
πίσω ἀπὸ τὴν κιγκλίδα, νὰ γνωρίζῃς τὸ ὄνο-
μάμου καὶ ἐγὼ γάμη γνωρίζω τὸ ἴδικόν σας;

— Καλά! ὥχι μόνον γνωρίζω τὸ ὄνομά σου
ἄλλη ἀκόμη καὶ τὸ φρόνημά σου; εἶσαι πα-
λαιός βασιλόφρων, παπᾶ Εὐγένει!

— Κύριε, εἶπε περίφοβος ὁ δεσμοφύλακς, μη-
κακοὺς ἀστεῖσμας, παρακαλῶ, καὶ εἰπέτε τί
ἀγαπᾶτε.

— Λοιπὸν, καλὲ παπᾶ Εὐγένιέ μου, ἐπιθυ-
μῶ νὰ ἴδω τὴν φυλακὴν ὅπου ἔβαλαν τὴν
μητέρα μου καὶ τὴν ἀδελφήν μου, τὴν Κ.
Μοντρεβέλ καὶ τὴν θυγατέρα της.

— «Α! ἀνέκραξεν ὁ θυρωρός, πῶς! εἰσθε ὁ
κύριος Λουδοβίκος; ἥξεύρετε ὅτι ἐγείνετε
ἔνα φοβερὸν ὥραῖον παλληκάρι;

— Καλὲ τί λέγεις, παπᾶ Εὐγένιε; Λοι-
πὸν σὲ λέγω καὶ ἔγώ τὸ αὐτὸ, ἡ θυγάτηρ
σου, ἡ Καρλότα, εἶναι μὰ τὴν ἀλήθειαν ὥ-
ραία νέα. Η Καρλότα μιλόρδε, εἶναι ἡ θα-
λαμητόλος τῆς ἀδελφῆς μου.

— Καὶ εἶναι πολὺ εὔτυχης διὰ τοῦτο· ἐκεῖ
εἶναι καλήτερα παρὰ ἐδῶ, κύριε Ρολάνδες εἰ-
ναι ἀληθὲς ὅτι εἰσθε ὑπασπιστής τοῦ στρα-
τηγοῦ Βοναπάρτου;

— Φεῦ! Εὐγένιε, ἔχω αὐτὴν τὴν τιμήν. Σὺ δὲ
ἥθελες μᾶλλον νὰ ἥμην ὑπασπιστής τοῦ Κ.
κόμητος δ' Αρτουὰ ἡ τοῦ Κ. δουκὸς δ' Αγ-
γούλεμ;

— Σιωπᾶτε δὰ, κύριε Λουδοβίκε. Ἐπειτα
πλησιάσας εἰς τὸ ωτίον τοῦ νέου,

«Εἰπέτε μου, ἥρωτησεν, εἶναι βέβαιον;

— Τί, παπᾶ Εὐγένιε;

— «Οτι ὁ στρατηγὸς Βοναπάρτης ἐπέρασεν
ἀπὸ τὸ Λυόν χθές;

— Φαίνεται ὅτι κάτι θὰ ἥναι, διότι τώρα
τὸ ἀκούω δευτέραν φοράν. «Α! ἐννοῶ τώρα
διὰ τί μὲ ἐκύτταζαν μὲ περιέργειαν ἐκεῖνοι
οἱ καλοὶ ἀνθρώποι καὶ ἐφαίνετο ὅτι ἥθελαν
νὰ μοῦ κάμουν ἐρωτήσεις τινάς. Εἶναι ως σὲ,
παπᾶ Εὐγένιε, ἐπιθυμοῦν νὰ μάθουν τί πρέ-
πει νὰ πιστεύσουν περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ
στρατηγοῦ Βοναπάρτου.

— Δὲν ἥξεύρετε τί λέγουν ἀκόμη, κύριε Λου-
δοβίκε;

— Εἶναι τίποτ' ἄλλο, παπᾶ Εὐγένιε;

— Νομίζω ὅτι, εἶναι κάτι ἄλλο, πλὴν σιγά.

— Τί λοιπόν;

— Λέγουν ὅτι ἔρχεται διὰ νὰ ἀπαιτήσῃ ἀπὸ
τὸ Διευθυντήριον τὸν θόρον τῆς Αύτου Με-
γαλειότητος τοῦ Λουδοβίκου ΙΙΙ'. διὰ νὰ
τὸν ἀναβιβάσῃ εἰς αὐτὸν, καὶ ὅτι ἐὰν ὁ πο-
λίτης Γοχλέρος δὲν στέρεῃ καθό πρόεδρος,
νὰ τοῦ τὸν ἀποδώσῃ ἔκουσίως, θέλει τοῦ τὸν
ἀποδώσει μὲ τὴν βίαν.

(Ἀκολουθεῖ).